

Covenant & Conversation

FAMILY
EDITION

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

BEALOTEHA • בהעלתיך

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN (ל"ט) YAZI VE ÖĞRETİLERİNDEN

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle. "R. Chaim Schimmel'in Tora'sını, onunla ilk karşılaşım zamandan beri severim. Sadece yüzeysel gerçekle değil, altta yatan daha derin gerçeğe olan bağlantısıyla da ilglenmeye gayret eder. 60 yıldır kendisine eşlik eden olağanüstü eşi Anna'yla birlikte, aile, cemaat ve Tora sevgisine adanmış bir yaşam inşa ettiler. Ortaya koydukları örnek yaşamla beni fazlasıyla etkilemiş müstesna bir çift." - Rabbi Sacks

İki Liderlik Tipi

Özet

Bu hafta, halkın şikâyetleri Moşe'nin bir moral çöküntüsü yaşamasına yol açmaktadır. Moşe, artık pes etmek isteğiyle Tanrı'ya yakarır. Bu, onun tüm liderlik kariyerinin duygusal açıdan dip noktasını işaretlemektedir. Ama acaba bu denli ağır bir tepkiye yol açan nedir? Halk daha önce de birçok kez benzeri şikâyetlerde bulunmuş, ama Moşe hiçbir zaman böylesi bir ümit kaybıyla tepki vermemişti. Genellikle, liderler sürekli tekrar eden zorluklarla yüzleştikleri zaman, her seferinde bundan daha güçlenmiş halde çıkarlar. Nasıl tepki vereceklerini öğrenirler. Durumla baş etmek için çeşitli stratejiler akıl ederler. Öyleyse Moşe neden bunun aksini yapıyor görünmektedir? Bir şeyler değişmiştir, ama ne? Bu moral bozukluğunun, psikolojik yıpranmanın, ümitsizliğin sebebi nedir?

'Teknik liderlik' ile 'uyum sağlayan liderlik' arasındaki fark, bu konuda önemli bir bakış açısı sağlamaktadır. Teknik bir zorluk, bir sorununuz olduğu ve bunun çözümü başka birinin elinde bulunduğu zaman olur. Örneğin hastaysanız doktorunuz durumunuza bir tanı koyabilir ve bir ilaç reçetesi verir. Tek yapmanız gereken bu ilacı doğru bir şekilde almaktır. Uyum sağlamayı gerektiren zorluklar ise farklıdır. Bunlar biz sorunun bir parçası olduğumuz zaman ortaya çıkar. Eğer doktorunuz size "Sana sadece ilaç yazmam yetmez. Bunun yanında sağlıklı bir diyeti harfiyen uygulamam, düzenli egzersiz yapmam ve daha iyi uyumam gerekecek... Sen alışkanlıklarını iyileştirene kadar ilaçlar sana fayda etmeyecektir" derse, o zaman gereken bu değişiklikleri yapmak sizin sorumluluğunuzdur.

Bazı sorunlar için kestirme çözümler, mucize haplar, basit talimatnameler yoktur. Dünya değişirken, bizim de değişmek için çaba göstermemiz gerekir. Dahası, bunu bizim için liderlerimiz de yapamaz. **Onlar belki bize değişmek için ilham verebilirler, ama gerekeni yapması gereken bizizdir.**

Moşe liderliğe başladığı dönemde teknik liderliği kullanmıştı. Bene Yisrael köleleştirilmişlerdi, bu yüzden Tanrı, Moşe aracılığıyla On Bela

göndermişti. Sonra Paro'nun ordusundan kaçmaları gerekince, Moşe esasını kaldırmış ve Tanrı Kızıldeniz'i yarmıştı. Her sorunda Moşe onlara liderlik ediyor ve Tanrı da onun kanalıyla gereken çözümü sağlıyordu. Ama şimdi Bene Yisrael, yolculuklarının ilk aşamasını tamamlamışlardır. Sinay'a erişmişler ve Tora'yı almışlardır. Artık Moşe'nin rolü değişmiştir. Halkın, her sorunun çaresine bakacağı konusunda Moşe'ye bel bağlamak yerine, işleri, bir yandan Tanrı'ya güvenererek, ama sonuçta kendi başına yapmayı öğrenmesini sağlamalıdır.

İşte Moşe tam da bunu anladığı için bu kadar büyük bir duygusal çöküntü yaşamıştır, zira halkın değişmediğini görmüştür. Hâlâ, neredeyse tıpkı Sinay Dağı'ndan önce ve birlikte Mişkan'ı inşa etmelerinden önce yaptıkları gibi, yiyecek hakkında şikâyet etmektedirler. Moşe'nin onlara, duruma uyum sağlamalarını öğretmesi gerekmektedir, ama onların, cevap ve tepki kalıplarını değiştirmeye, uzun yıllar süren köleliğin bir sonucu olarak, kabil olmadıklarını hissetmektedir. Halk pasiftir, fazlasıyla başkalarına bağımlıdır. Başkalarının telkinlerine gerek duymadan kendi kendisini motive ederek harekete geçme kapasitesini kaybetmiştir.

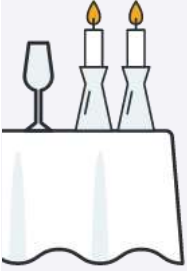
Uyum sağlayan liderlik son derece karmaşıktır. İnsanlar değişime direnme eğilimi gösterirler. Daha fazlasını yapmaya kabil olduğumuz zaman bile eski alışkanlıklara yapışıp kalmak daha kolaydır. Bir süre sonra keşfedeceğimiz üzere, özgürlüğün ön koşulu olan, kendi kendini yönetme, kendi başının çaresine bakma gereği adına ihtiyaç duyulan kuvvetleri geliştirmek için, özgür doğmuş yeni bir neslin gelmesi gerekecektir. Peygamberlerin en büyüğünün sahip olduğu görü yeteneğiyle, Moşe, bunların hepsini sezgisel olarak görmektedir. Kapıldığı ümitsizlik, işte bundan kaynaklanmaktadır. Uyum sağlayan bir lider olarak yaptığı çalışmanın işe yaramadığını hissetmektedir.

Tabii ki Tora bu konuyu kendi haline bırakmamaktadır. **Yahudilikte ümitsizlik asla son**

söz değildir. Tanrı, Moşe'yi teselli eder, ekibine katılmak üzere bazı ileri gelenleri görevlendirmesini söyler ve bu şekilde ona yola devam edebilmesi için gereken kuvveti sağlar.

Uyum sağlayan liderlik, Yahudilik açısından, liderliğin en yüksek formudur. Ama Tora bize bunun kolay olmadığını ve bunu deneyen kişilerin öfke ve eleştiriyiyle yüzleşmek durumunda kalacağını bildirmektedir. Moşe hâlâ tanıyıp tanıyacağımız en

büyük lider, Bene Yisrael'i, neredeyse bir eli bağlı halde, bir ulus olarak şekillendirmiş kişi olarak tarihteki yerini korumaktadır. Ama Tanrı'nın sözlerini hatırlanıza tutun. "Güçlü ve cesur ol." Burada sıra dışı bir cesaret gerekmektedir. Değişim her zaman bunu gerektirir. **Bir düşmanla savaşmak zordur; kendinizle savaşmaksa daha da zordur. İnsanların değişim için ihtiyaç duydukları kuvveti bulmalarına yardım etmek: işte liderliğin en zorlu sınavı budur.**

Şabat Sofrası İçin Tartışma Soruları

1. Sizce Moşe bu haftaki *peraşada* neden kendisini bu kadar ümitsiz hissetmiştir?
2. Tanah'ta uyum sağlayan liderlere verebileceğiniz başka örnekler aklınıza geliyor mu? Bu kişiler zaman içinde esnek ve sezgili olma kabiliyetini ortaya koydular mı?
3. Sizce bugünün dünyasında, uyum sağlayan bir lider olmak ne anlama gelmektedir?

Kısaca Peraşa

Bu haftaki *peraşada* Aaron'a *Menora*'nın kandillerini yakması emredilmekte ve Levi kabilesi, *Mişkan*'daki görevlerine atanmaktadır. Bene Yisrael içinde, manevi açıdan saf olmadıkları ve bu nedenle *Mişkan*'a gelemedikleri için *Pesah korbanı*nı vaktinde gerçekleştiremeyen bir grup kişinin "Neden bundan mahrum kalalım?" şeklindeki başvurularına cevap olarak bir "Pesah Şeni - İkinci Pesah" uygulaması yürürlüğe konur.

Tanrı, Moşe'ye, Yisrael'in çöldeki yolculuk ve kamp düzeni hakkındaki bazı prosedürleri iletir. Artık halk, neredeyse bir yıldır kamp halinde olduğu Sinay Dağı'ndan düzenli bir şekilde yola çıkmaya hazırdır.

Halk mucizevi yiyecekleri *man* hakkındaki memnuniyetsizliğini dile getirir ve Moşe'den halka et sağlaması talebinde bulunur. Moşe, halkın yönetiminde kendisine yardım etmeleri için, 70 ileri gelen tayin eder ve peygamberlik ruhunu onlara da yayar. *Peraşanın* sonlarına doğru Miryam Moşe hakkında olumsuz sözler sarf edince *tsaraat* ile cezalandırılır; Moşe onun iyileşmesi için dua eder ve tüm toplum, Miryam'ın iyileşmesine kadar yedi gün bekler.

Peraşadan Simalar

Şikâyetçiler: Yakınanlar et ve ekmek için sızlandılar, gündelik tayinleri olan *manı* göz ardı ederek.

Pesah Şeni'yi Uygulayanlar: Saf olmayanlar için ikinci bir şans, Pesah korbanında pay sahibi olmak ve Mısır Çıkışı'nı hatırlamak için.

Teknik Lider: Teknik liderler sorunları çözümlerler, sakin ve açık cevaplar sunarak.

Uyum Sağlayan Lider: Değişime rehber olan liderler haline gelmek için çabalarız, başkalarının hayatlarını yeniden düzene sokmaları için.

Miryam: Sözlerim yerinde değildi. Ama Moşe beni arkada bırakmayacak.

Peraşadan Pratiğe

Pikuah Nefeş, bir kişinin hayatı tehlikedeysen, koşullar ne olursa olsun onu kurtarmak için gereken her şeyin yapılması anlamına gelen bir kavramdır. *Pikuah Nefeş* prensibi, *alaha* çerçevesi içinde esneklik ve uyum sağlayabilirliğin önemini öğretir. Örneğin her ne kadar normal şartlarda Şabat'ı gözetmeye çok büyük bir özen gösteriyorsak da, eğer bir kişinin hayatı risk altındaysa, onu kurtarmak için Şabat kurallarını bir kenara bırakmamız önemlidir.

Pikuah Nefeş kavramı bizden, değişen durumlara uyum sağlamamızı ve yaşamı koruma şeklindeki temel değeri yansıtan kararlar almamızı talep eder. Ve *Pikuah Nefeş*, hayatın ve liderliğin, esneklik ve uyum sağlayabilirliği gerektiren diğer alanları için de bir model teşkil eder. Prensiplere sıkı sıkıya bağlı kalma gereğinin, insanların hayatlarını veya refahlarını tehlikeye sokacak noktada katı olmaması gerektiğini öğretir.

Liderler ve bireyler, başkalarının ihtiyaçlarına duyarlı olmaya ve bunlara cevap vermeye teşvik edilmelidir. Bu uğurda, kendilerinden sorumlu oldukları kişiler için en iyi sonuçları temin etmek üzere hareketlerini adapte etmelidirler. Yahudilikte bunu gayet açık bir şekilde görmekteyiz, zira Yahudilik, değişen koşullar karşısında, yaşamın kutsiyetini ve şefkatle karar almanın önemini el üstünde tutar.

□ Geçmişte, değişen koşullarla birlikte sizin de değişmenizi veya uyum sağlamanızı gerektiren bir zamanı düşünün. Nasıl bir duygu hissettiniz ve gereken değişiklikleri yapmanızda size neler yardımcı oldu?

Peraşayla Oyun

Haydi "*Lideri İzle*" oynayalım!

Bu oyunda bir kişi lider olarak başlayacak ve gruptaki herkes onun yaptıklarını ve söylediklerini kopyalayacak. Rastgele aralıklarla liderlik rolü bir kişiden diğerine geçecek ve yeni lider de hareketlerinde değişiklik yaparak grubu da hızlı bir şekilde uyum sağlamaya sevk edecek. (Bunu her 30 saniyede bir yapabilirsiniz. Veya lider size göz kırptığında yeni lider siz olabilirsiniz. Bu liderlik devirlerinin nasıl olacağına oyuna başlamadan önce karar verin.) Lider ve katılımcıların hepsi gözlemci olmalı, hızlı düşünmeli ve en önemlisi, uyum sağlamalıdır!

Peraşadan Bilmece

Soru: 21 Nisan 2448'de ilktim. 1 Nisan 2449'da ilktim. Ve 20 İyar 2449'da ilktim. Ben kimim?

Cevap için aşağıya bakın.

Peraşadan Felsefe

Rabi Sacks, uyum sağlayan liderliğin yüzleştiği sınavları incelemek için Moşe'nin yaşamından faydalanmaktadır. Şemot kitabında Moşe'nin liderliği teknik türdendir; Bene Yisrael'in sorunları doğrudan Tanrı tarafından çözülmektedir. Bamidbar kitabındaysa Moşe uyum sağlamayı gerektiren zorluklarla yüzleşmekte, Bene Yisrael'e, sorumluluk almaları ve kölelik sırasında şekillenmiş olan davranış kalıplarını değiştirmeleri için ilham verme ihtiyacı duymaktadır. Moşe'nin bu

haftaki derin moral bozukluğu, taşımakta olduğu yükün büyüklüğünü yansıtmaktadır. Taşınması çok ağır bir yükür bu! Tüm ilerlemesine rağmen, hatta Tanrı ile bir *berit*, bir antlaşma yapmış olmasına karşın, halk şikâyet etmeye ve değişime direnmeye devam etmektedir. Rabi Sacks uyum sağlayan liderliğin, bir zihniyet değişikliği gerektirdiğini vurgulamaktadır. Bu duygusal açıdan külfetli olabilir ve sıklıkla direnişle karşılaşılabilir ki uyum sağlayan liderliği en zorlu, ama en asil liderlik şekli haline sokan da bu özelliğidir. Gerçek liderler, sıra dışı cesaret ve dayanıklılık gerektiren incelikli dönüşümlerin içinde halklarına rehberlik ederler.

□ Uyum sağlayan bir lider olmanın elzem olduğu zamanlar nelerdir ve esnek bir lider olmak ne zaman önemlidir?

Peraşa Anlatısı

Herkesin Bahçesi

Bir kasabanın merkezinde, bir zamanlar bilge ve deneyimli bir bahçıvanın bakımı sayesinde yemyeşil ve çiçeklerle dolu bir bahçe yer alıyordu. Bu bahçıvan, gürlük bitkiler, canlı renklere sahip çiçekler ve bol meyve üretme kabiliyeti nedeniyle herkesin hayranlığına kavınmıştı. Ne zaman bir bitki sıkıntılı belirtileri gösterse, bahçıvan onu nasıl tekrar hayata döndüreceğini, ne kadar su tedarik edeceğini, hangi gübrenin doğru seçim olduğunu ve hangi zararlıların giderilmesi gerektiğini çok iyi biliyordu. Kasaba halkının tümü bahçeyi kullanıyordu, ama bahçenin varlığını sürdürmesi konusunda tamamen bahçıvana güveniyorlardı.

Bir gün, bahçıvan kasabalıları bir araya toplayarak bir duyuruda bulundu. "Size her bir bitkinin bakımı nasıl yapılacağına öğretmemin zamanı geldi. Bahçemizin aslında potansiyeli ancak her biriniz onu beslemeyi öğrendiği zaman gerçeğe dönüşecek." Bu sözlerinin ardından bahçıvan halka tohumlar ve bahçe aletleri dağıttı ve her kasabalıyı, bakımı gerçekleştirmesi için bahçenin belirli bir kesmine atadı.

Ne var ki, başta işler pek de iyi gitmedi. Tüm kasabalılar bu işi zor bulmuşlardı. Homurdanıp yakınıyorlar, her şeyi bahçıvanın yaptığı gibi o eski günleri özlemle anıyorlardı. Bahçe için çalışmaları veya onun için endişelenmelerine hiç gerek duymaksızın basitçe bahçenin keyfini

sürdükleri o kolay günleri özlemişlerdi. Hatta aralarından bazıları, bahçıvanın tüm sorumlulukları eskisi gibi yeniden üzerine almaya ikna etmeye çalışıyorlardı. Ama bahçıvan kararlıydı. Onlara rehberlik ve teşvik sunuyor, hatta aralarında belli başlı teknikleri göstermek için resme dâhil oluyordu, ama günler geçtikçe onlara daha az yardımcı ediyordu. Zaman içinde kasabalılar, bitkilerin dilinden anlamaya başladılar. Yöntemlerini ihtiyaçlara uyumlu hale getirmeyi ve yaptıkları hatalardan ders almayı öğrendiler. Bahçe daha önce hiç görülmemiş bir şekilde gelişip serpiyordu ve her bir bitki, her bir bölge, bakımı gerçekleştiren kişinin kendine has tarzını yansıtmaktaydı.

Yıllar sonrasında bahçıvan artık çalışmayacak yaşa gelmişti. Ama bahçe çok sayıda kasabalının becerikli ellerinin sağladığı bakımı sayesinde güzelce çiçek açarken, bahçıvan bahçe içine yerleştiği şezlongunda oturup etrafı izlemekten büyük keyif alıyordu. Kasabalılar olgunlaşmışlar, yaptıkları işi sevmeye başlamışlar ve bahçenin dayanıklılığına, gelişimine ve görkemine her biri katkı da bulunuyordu.

Peraşadan Düşünceler

Siz Ne Yapardınız?

Eğer siz Moşe olsaydınız ne derdiniz? Ya eğer - yaptığınız her şeyden sonra - Bene Yisrael şikâyet etmeyi hâlâ kesmeseydi? Nasıl cevap verirdiniz? Sizce Moşe'nin moral bozukluğu anlaşılabilir nitelikte midir?

Peraşadan Bilmece

Bu haftaki cevap

Cevap: Ben Nahşon ben Aminadav'ım; Yam Suf'a (Kızıldeniz) atlayan ilk kişiyim, Mişkan'ın açılışı sırasında kabile liderleri arasında *korban* getiren ilk kişiyim. Ve çöldeki yolculuk düzeninde yola çıkan ilk kişiyim.

David Woolf'un Torah IQ adlı çalışmasından uyarlanmıştır. Tora hakkında 1500 bilmece içeren bu çalışma Amazon'dan temin edilebilir.